

KIRJEEN- VAIHTOA CRUMBIN KANSSA

R. CRUMB
290 EBL RIVER ROAD
POTTER VALLEY
CALIFORNIA
95469

DEAR PECCA:

YOU CAN USE ANY OF MY STUFF YOU WANT. I OWN ALL THE RIGHTS. YOU DONT HAVE TO PAY ME. JUST SEND ME COPIES OF WHATEVER YOU PRINT WITH MY WORK IN IT. I'M MAKING PLENTY OF MONEY OVER HERE.

I HOPE YOU CAN GET THE COMICS PUBLISHED THERE. I WISH YOU THE BEST OF LUCK! SINCE FINLAND IS RIGHT NEXT TO RUSSIA, MAYBE SOME COPIES WILL GET IN THERE. DO YOU KNOW IF ANY UNDERGROUND COMICS HAVE GOTTEN INTO RUSSIA? IF SO, I WONDER WHAT THE REACTION IS THERE TO THEM. DO YOU KNOW?

HEY! I JUST THOUGHT OF SOMETHING! I'M VERY MUCH INTERESTED IN OLD FOLK AND COUNTRY MUSIC OF THE WHOLE WORLD. INSTEAD OF PAYING ME WITH MONEY, I WONDER IF IT WOULD BE POSSIBLE FOR YOU TO FIND SOME OLD EASTERN EUROPEAN, SCANDINAVIAN, AND RUSSIAN MOUNTAIN, FOLK, COUNTRY MUSIC RECORDS OF THE PRE-WORLD-WAR-TWO PERIOD... OLD 78 RPM RECORDS OF THE 1920S AND '30S... (NOT THE MORE RECENT STUFF)... IF YOU COULD, PACK THEM UP REAL GOOD WITH LOTS OF NEWSPAPER AND SEND THEM TO ME... THAT WOULD MAKE ME VERY HAPPY!!!

GOOD LUCK... WRITE BACK...

YOURS

R. CRUMB

Arkistossani on tallella pino kirjeenvaihtoa niiltä ajoilta, jolloin toimitin Jymy-nimistä kulttuurilehteä. Enimmäkseen piirtäjät karhusivat saamatta jäseistä palkkioitaan, eikä syyttä, sillä lehden sittemmin konkurssiin mennyt kustantaja ei ollut erityisen tarkka taloudellisista velvoitteistaan. Joukossa on kuitenkin yksi poikkeus, joka ei murehtinut rahasioita, vaan olisi ollut valmis antamaan sarjojaan tarvittaessa vaikka ilmaiseksi. Robert Crumbin kanssa käymäni kirjeenvaihto koskettelikin etupäässä hänen toista suurta intohimoaan, vanhoja 78 kierroksen levyjä. Crumb sai aikanaan samat pienet palkkiot kuin muutkin piirtäjät, mutta lisäksi ilahdutin häntä muutamalla Hiski-salomaan alkuperäislevytyksellä.

Vuonna 1970 olin töissä Nuorison taidetapahtumassa, ja suunnitelimme mm. sarjakuvakilpailua. Timo Aarnialan kanssa teimme siitä sarjakuvamuotoisen esitteen, jonka nimeksi tuli Seesam. Näihin aikoihin ensimmäiset amerikkalaiset underground-sarjakuvalehdet olivat juuri kulkeutuneet Suomeen. Meillä oli Bijou Funnies, Zap 1, Feds'n'Heads ja muutamia muita ihka uusia lehtiä. Kirjoitin Bijoun toimittajalle Jay Lynchille ja pyysin lupaa julkaista yhden sivun hänen kissasarjojaan malliksi, ja kysyin samalla Crumbin osoitetta (Bijou ykkösen alussa oli valokuva, jossa Crumb, Lynch, Jay Kinney ja Skip Williamson vörnistelivät leveästi yhdessä). Sattumalta Crumb oli juuri käymässä Lynchin luona Chicagossa, ja vastauksena tuli kortti, jossa oli molempien

terveiset. Seuraavien vuosien aikana kirjeenvaihtoa kertyi harvakeen, eniten Jymyn ilmestymisaikoina. Yleensä Crumbilla oli joka kirjeessä uusi postiosoite, enimmäkseen jostakin Californian maaseudulta. Robert Crumbin elämäkerran perustiedot löytyvät alan perusteoksista (esimerkiksi James Estrenin "A

History of Underground Comics" ja Patrick Rosenkrantzin "Artsy Partsy Funnies").

Crumb syntyi Philadelphiassa, harrasti kouluaikoinaan sarjakuvia, avusti pilalehtiä, oli jonkin aikaa töissä hullunkurisia postikortteja valmistavassa yrityksessä, muutti Californiaan ja nousi

70-luvun alussa uuden sarjakuvan kärkihahmoksi. Hänen Fritz-kissastaan tehtiin kokoillan piirretty filmi, jonka suomenkielinen nimi "Fritz, kova kolli" epäilemättä heikentäisi hänen käsitystään filmeistä entisestäänkin. Viime vuosina hän on tehnyt harvenevaan tahtiin uusia lehtiä, piirtänyt levykansia ja esiintynyt banjonoittajana perustamassaan Cheap Suit Serenaders-yhtyeessä. Mukana on toinenkin piirtäjä Robert Armstrong (sarja "Mickey Rat").

Elävemmän kuvan Crumbista saa kuitenkin hänen omista sarjoistaan. Harvey Pekar-niminen kaveri julkaisi hiljattain American Splendor-nimisen lehden, jossa kerrotaan Crumbin ja Pekarin tapaamisesta Cincinnatiassa 60-luvun alussa (teksti: Pekar, kuvat: Crumb). Poikien kiinnostuksen kohteena olivat ennen kaikkea vanhat levyt, joita Crumb ja Pekar ovatkin silmät kiiluen vaihtamassa lehden kannessa. Pekar antaa Crumbille Jean Goldkettin levyä ja saa vastineeksi Allen Eageria, ja kumpikin uskoo tehneensä elämänsä kauden ja puijanneensa raskaasti toista. (Selitys: Allen Eager on vähemmän tunnettu 40-luvun bebop-tenoristi, Goldkette puolestaan johti 20-luvulla tanssiorkesteria, jossa ajoittain oli kuuluisia jazzmuusikoita solistina. Kumpikaan levy ei juuri kiinnosta muita kuin kyseisen aikakauden musiikin innokkaimpia harrastajia.)

Jo tässä vaiheessa näemme Crumbin piirtävän "The Yum Yum Book"-nimistä väritettyä sarjaa sammakosta, joka rakastui pul-

leaan tyttöön. Tämän kirjan hän antoi ensimmäiselle vaimolleen Danalle, ja kymmenen vuotta sitten se ilmeisesti joutui avioeron jälkeen pesäselvityksessä Danalle, joka julkaisi sen omalla copyright-merkinnällään varustettuna. Kirjasta tuskin tuli enää mikään suurenestys, koska ostin sen pari vuotta sitten pilkkahintaan alennusmyynnistä Tukholmasta, mutta se on silti enemmän kuin pelkkä historiallinen dokumentti.

Crumbin pääteoksia ovat mielestäni Zap-lehden ensimmäiset numerot, jotka kerta kaikkiaan räjäyttivät kaikki vanhat käsitykset sarjakuvasta ja loivat mallin underground-sarjakuvalehdille. Niissä Crumb esitteli ensi kertaa monet nerokkaat hahmonsia, kuten esimerkiksi Mr Naturalin ja Flakey Pootin. Mukana ei ole paljoakaan omaelämäkerrallista ainesta, mutta seuraavissa lehdissä sen määrä jatkuvasti kasvoi. Joskus voisi jopa väittää, että kun muut ideat loppuivat, Crumb piirsi itseään. Samoin ovat tietysti tehneet monet kirjailijatkin, eivätkä tulokset välttämättä ole huonoja.

Vuosikymmenen lopulla Crumb muutti asumaan Aline Kominsky-nimisen piirtäjän kanssa. Aline naivistisia sarjoja oli jo aikaisemmin julkaistu eri lehdissä, mutta nyt pariskunta ryhtyi tekemään "Dirty Laundry"-nimistä lehteä, joka oli perusidealtaan ainutlaatuinen taiteen historiassa. Sen aiheena on näet Crumbin ja Kominskyn perheen "likapyykki",

ja kumpikin piirtää itse itseään. Se on melkein kuin dialogin muotoon kirjoitettu romaani, jolla on kaksi tekijää, mutta idea toimii, ihme kyllä. Ja sitä paitsi kertoo tekijöistään vähintään yhtä paljon kuin jokin "Vuosi elämästäni"-tyyppinen kirja.

Robert Crumbin uusin tuote on lehti nimeltä WEIRDO, jonka ensimmäinen numero ilmestyi huhtikuussa. Mukana on sarja nimeltä "T-V Blues", jossa on selviä viittauksia Elmer Ricen näytelmään "The Adding Machine", jossa luultavasti ensimmäistä kertaa amerikkalaisessa näytelmäkirjallisuudessa käsiteltiin teknologian aiheuttamaa vierautumista.

Se maailmankuva joka Crumbin sarjakuvista nousee esiin muistuttaa monessa suhteessa uuden aallon lauluntekijöitten pessimististä käsitystä maapallon tulevaisuudesta. Kaikkein kriittisimmillään Crumb on käsitellessään avaruuslentoja, tuota teknologisen kilpavarustelun huippua. Miksi ihmiskunta hyväksyy tuollaisen tuhlauksen, kun maan pinnalla asiat ovat niin kuin ovat? Jos Crumbin sarjakuvat hakevat vaikutteensa vanhoista pilasarjoista, niin hänen musiikkinsa on vielä selvemmin hakeutunutta vanhempaan, yksinkertaisempaan ja rehellisempään aikakauteen, jolloin soittimia ei tarvinnut sähköistää. Tätä musiikin uusi aalto ei vielä ole oivaltanut.

Pekka Gronow

